

KONAL SE 47. SVĚTOVÝ KONGRES IFHP VE VÍDNI

Ve dnech 5. až 8. října 2003 se konal ve Vídni 47. světový kongres IFHP – International Federation for Housing and Planning (Mezinárodní společnost pro bydlení, urbanismus a územní plánování). Obdobné kongresy probíhají v různých městech světa již od roku 1913, kdy byla federace založena. Jednotlivé kongresy jsou věnovány různým aktuálním tématům, týkajícím se bydlení, urbanismu a územního plánování. Vůdčí motto toho letošního vídeňského bylo: „Cities and Markets – Shift in Urban Development“ (**Města a trhy – vývojové trendy**).

Podzimní Vídeň uvítala 5. října účastníky nepřívětivým, chladným počasím. Těžké mraky, studený vítr a hustý déšť tvořily šedivou kulisu dne, nepříznivou pro vyhlídkovou okružní cestu městem habsburské okázalosti, obklíčené industriální fádností, protkané technokratickou snahou o spojení obého, přesto však působícím na návštěvníka svou osobitou atmosférou, kterou si vnímavého člověka dokáže podmanit. Vše působilo jako záměr zkušeného režiséra, který chce předem naznačit či předznamenat průběh následujících dnů jednání kongresu, nad nímž se vznáší otazník: „kam kráčíš metropole?“

Nad akcí převzal záštitu vídeňský magistrát, který poskytl pro jednání účastníků důstojné prostory radnice. Ke cti

pořadatelů nutno poznamenat, že akce byla organizačně velmi dobře připravena, od informačního střediska, přes internetové centrum, propagační materiály, až po občerstvení a operativní řešení požadavků a drobných problémů jednotlivých účastníků.

Dopoledne prvního jednacího dne proběhlo ve znamení zahajovacích setkání předsednictva a členů společnosti. V odpoledních hodinách pak absolvovali zájemci již zmíněnou okružní cestu Vídni. Večerní program byl věnován slavnostnímu zahájení kongresu, kterého se zhostili předsedkyně IFHP Irene Wiese von Ofen a starosta Vídne Michael Häupl. Součástí programu bylo i vyhlášení výsledků 11. mezinárodní studentské soutěže IFHP, které provedl předseda mezinárodní poroty Ranko Radkovi. Letošním vítězem se stal Camilo Pinilla student Fakulty architektury Delft University of Technology v Holandsku se svou prací zaměřenou na interakce urbanistického prostoru. Výstava oceněných prací byla instalována přímo v jednací sále a návštěvník tak mohl sám posoudit kvalitu prací studentů i prací poroty.

Vyvrcholením dne pak byla slavnostní recepce v prostorách budovy známé jako „Semperhaus“ (oficiálně „Atelierhaus der Akademie der bildenden Kunst“). Tato

pozoruhodná stavba vznikla přestavbou původního skladu kulis a dekorací vídeňského Hoftheatru, jejímiž autory jsou Gottfried Semper a Carl Hasenauer. Neformální rozhovory probíhaly v prostorách, navozujících atmosféru New Yorku první poloviny minulého století, za zvuků rakouské lidové hudby a přísunu rakouských vín a kosmopolitních jednohubek, chlebičků a kokakol do pozdních hodin.

Druhý den již ukázal přívětivější tvář slunečného počasí, avšak okořeněného studeným severním větrem. Jednání 47. světového kongresu IFHP zahájila ve Slavnostním sále radnice předsedkyně IFHP Irene Wiese von Ofen přivítáním účastníků, poděkováním hostitelům a pořadatelům a seznámením s programem. Hlavní jednání i jednání paralelních sekcí pak probíhalo ještě v následujících dvou dnech. Program kongresu byl zpestřen různými doprovodnými akcemi od diskusních jednání paralelních sekcí a pracovních skupin ke speciálním problémům tématu, až po krátké studijní cesty speciálními autobusy, podle individuálního zájmu účastníků. Kongres byl zakončen slavnostním galavečerem ve vídeňském Schwarzenberském paláci.

Oficiální zpráva uvádí, že se kongresu zúčastnilo cca 600 expertů z téměř 60 zemí světa. Již sám tento údaj naznačuje,

že jde o velmi reprezentativní shromáždění, zahrnující široký, vpravdě celosvětový pohled na danou problematiku. Svědčí o tom i přednesené příspěvky, které zazněly jak z úst zástupců zemí, které jsou na špičce technicko-ekonomického vývoje, tak i zástupců zemí rozvojových. Tento široký záběr vidění problému umožnil pozornému posluchači posoudit různost přístupů v různých částech světa k problematice vývoje metropolí, jejímž společným univerzálním jmenovatelem je všudypřítomná globalizace.

Účelem této informace o kongresu sice není rozbor jednotlivých referátů, jejichž výčet uvádím v závěru, přesto mi však dovoďte několik poznámek a postřehů, motivovaných snahou o zobecnění názorů na předestřenou problematiku, prezentovaných ve třech jednacích dnech.

Globalizace, jako celosvětový jev, je současným politickým projektem a aktuální strategií dalšího vývoje světa. Základními průvodními jevy globalizace jsou zejména globální telekomunikace, globální toky informací, globální mobilita a globální trhy, to je globální produkce a distribuce (osobně bych ještě dodal i globální kultura). To vše se pochopitelně nejvíce promítá do vývoje měst, která jsou formována globalizací a mezinárodní ekonomikou. Veškerá velká města a zejména světové metropole dlouhodobě zaznamenávají stálý obrovský příliv obyvatelstva, kapitálu a investic. Směřují tak k megaměstům, u nichž lze v jejich růstu a vývoji pozorovat stále větší míru anarchie, k níž vede současný neoliberalní autokratismus. Roste vliv mezinárodního kapitálu na tvorbu světových metropolí a naopak stále se zmenšuje možnost koncepčního řízení, ke kterému nemá veřejná správa dostatek prostředků, zejména finančních.

Potřeba vtisknout tomuto expanzivnímu rozvoji měst nějaký řád je stále více zřejmá. Je proto nutné hledat způsoby jak tvořit město jako funkční celek, založený na vyváženém vztahu prostředí sociálního, ekonomického a přírodního. Je zřejmé, že trh sám vnáší do struktury města pouze účelové klišé, skutečné plánování však potřebuje vizi. Vize je základ tvorby a tedy každého plánu. Vlastní realizaci

vize lze specifikovat jako posloupnost tří kroků: modelování – financování – výstavba. Pro každý z těchto kroků je nutno najít adekvátní prostředky jeho naplnění.

Situace je skutečně kritická. Již dnes žije 58% obyvatel světa ve velkých městech (v některých zemích, zejména v ekonomicky silných, dokonce až 80%). Pokud bude růst metropolí pokračovat dosavadním tempem, bude nutno během příštích 30 let zajistit v nich podmínky pro další 2,5 miliardy lidí. O tom, že se to dnes většinou nedaří svědčí růst chudinských čtvrtí, který je kritický zejména v rozvojových zemích.

Zdá se, že hlavním úkolem měst dnešní doby je a bude zabezpečení bydlení pro chudé, neboť ti co do měst přicházejí, jdou sem za prací a většinou tedy chudí jsou. To je přednostním úkolem veřejné správy, která musí demokraticky kontrolovat sociální bydlení a nemůže se této odpovědnosti zříci. Politika sociálního bydlení má dva zásadní problémy. Prvním je prosazení této myšlenky mezi politiky. Zabezpečení tohoto bydlení je totiž dlouhodobým úkolem. Tendence politiků je však plánovat pouze krátkodobě. Je proto třeba stále poukazovat na skutečnost, že zabezpečení sociálního bydlení je nezbytné pro zabezpečení sociální stability. Druhým zásadním problémem je získání finančních prostředků. Ty lze získat i ze soukromého sektoru, jak poukázali někteří řečníci, zejména však z ekonomicky silných zemí Evropy (ne náhodou je největší podíl sociálního bydlení ve skandinávských zemích, tedy v ekonomicky silných zemích s tradicí sociální politiky). Stát však musí mít nad těmito investicemi kontrolu a následně i kontrolu nad obchodováním s těmito byty. Naprosto protichůdně však dnes působí privatizace v této oblasti. Specifickým problémem, zejména ekonomicky silných zemí, je nedostatek bytů pro osamělé lidi, bezdětné rodiny a staré a imobilní občany.

Samozřejmě se v různých částech světa projevují jednotlivé problémy v různé míře. Proto se možná z čistě „českého“, případně „evropského hlediska“, mohou zdát některá zmíněná fakta až příliš zveličená, vzdálená či nepravděpodob-

ná, avšak většina obyvatel země nežije v Evropě a jde o jejich každodenní skutečnost. Poznatky plynoucí z kongresu nejsou pro nikoho závazné a záleží pouze na každém z účastníků, zda bude ochoten či schopen přenášet získané zkušenosti a poznatky do svého praktického života. Jsem však přesvědčen, že nebude nikoho, koho by prezentované myšlenky alespoň trochu neovlivnily a nepozměnily jeho pohled na územní plánování a urbanismus.

Závěrem lze jen doporučit účast na dalším 48. světovém kongresu IFHP, který se bude konat 5. až 8. září 2004 v norském Oslu, pod heslem „Governance for Urban Change“ (**Řízení urbanistických změn**).

Pro zájemce o bližší informace dodávám, že v knihovně Ústavu územního rozvoje v Brně jsou k dispozici tyto materiály ze 47. světového kongresu IFHP:

- „IFHP World Congress – Summary Report“, IFHP 2003 (obsahuje podrobný obsah přednesených referátů v anglické, francouzské a německé verzi).
- „IFHP World Congress – Postcongress Report“, IFHP 2003 (obsahuje souhrnnou zprávu o kongresu v anglické, francouzské a německé verzi).
- „Urban Development Report 2000“, Vienna Urban Planning Bureau, Vienna 2001 (obsahuje zprávu o urbanistickém vývoji Vídně a vídeňského regionu v anglické verzi).
- „Wien – Neue Architektur 1975 – 2005“, Springer – Verlag, Wien 2003 (obsahuje přehled nejlepších architektonických děl postavených ve Vídni v letech 1975 – 2003 v německé verzi).
- „Blocksanierung 1989 – 1999“, Wiener Bodenbereitstellung und Stadterneuerungsfonds, Wien 1999 (obsahuje příklady obnovy městské zástavby Vídně v německé verzi).
- CD obsahující: Plná znění přednesených referátů, včetně prezentací v anglické verzi. Průvodní texty ke studijním cestám konaným v rámci kongresu v anglické verzi.

Ing. arch. Jaroslav Tušer, CSc.